

سال پنجم ■ شماره ۱۰۹۴ ■ یکشنبه ۲ آبان ۱۳۸۹ **نخستین جشنواره**

با فریده شاهسورانی به بهانه نمایشگاه «خواهم آمد» در نگارستان آن

زن، دیوار، راز

اغلب زنان ایرانی آشنا بوده است، درهای همنوعان

خود را در ک کرده و از هنرش بهره گرفته تا آنان را نمایش دهد و به دیگران نیز بازنمایاند: «همان‌طور که به آن اشاره کردم، دیدگاه اولیه من در این کانسپت این مساله بود که زن‌ها از بدو پیدایش انسان تا امروز دچار مشکلات و مصائب بوده‌اند و همچنان هستند. این زن است که توانایی باروری و زایش را دارد و پرورش

می‌دهد، ولی بعد در اجتماع ما مشاهده می‌کنیم در مواردی، ضربه را از همان‌هایی می‌خورد که در دامانش پرورش یافته‌اند.»

آثار این نمایشگاه نیز چون دیگر آثار شاهسورانی وجهه رم‌زآلود خود را به پرننگی حفظ کرده است، گریزی از این مساله نیست که او را این رمزها و افسانه‌ها و رازها احاطه کرده‌اند. او نقاشی، عکاسی، ویدئوآر ت

این روزها در نگارستان «آن»، ویدئوآر ت «خواهم آمد» آخرین اثر «فریده شاهسورانی» به مدت هشت دقیقه به همراه چیدمان و نمایشگاه عکسی از او به نمایش درمی‌آید. این فیلم قصه ساده زن است در این دنیا؛ پرراز و رمزترین موجود هستی. شاید از همین روست که فیلم دارای تمثیل‌ها و نشانه‌ها و تعلیق‌هایی است که مخاطب را درگیر خود می‌کند.

«شاهسورانی» سال‌هاست با عکاسی و نقاشی زیسته است، از این مدیوم‌ها بهره گرفته تا ارتباطی خاص‌تر با انسان‌های هم‌دوران خود بیابد. این هنرها برای او وسیله‌ای برای نشان دادن توانایی‌ها و مهارت‌های صرف هنری نبوده، بلکه تنها تلاشی را رقم می‌زند که با آن ارتباطی بی‌واسطه با آدم‌های معاصر خویش داشته باشد و در این میان البته «زن» همواره یکی از اصلی‌ترین دغدغه‌هایش بوده است. خودش می‌گوید: «زن از بدو شکل‌گیری تمدن انسانی مرکز توجه و ستمی گسترده و خاص بوده و همچنان هست. او که مادری از ازل و ابدی است، با عشق و مهری بی‌لایش و فراگیر، همگان را در زهدان خود پرورانده و می‌پروراند. با این همه خود اسیر زندانی تاریک و سیاه است و این حکایت زندگانی اغلب زنان است؛ زنانی که مادر، همسر و دخت است و سیاه‌چال زندگانی‌شان را ترس‌ها و ضعف‌های برخی مردان ساخته روح و جسم او در بند است. در بند خودکامی و چهل و نادانی و تعصب است.

او اما در عین حال به شرایط امیدوار است. می‌داند که زنانی هستند که خود را از این بندها رسته‌اند و روی دیگر هستی را به خود و دیگران نشان داده‌اند.»هر از گاه ما شاهد آن هستیم که یکی از میان این تیرمروزان قصد رهایی و سربلندی دارد، تاج بکشد، جان و روح خود را در زلال راه شست‌وشو دهد. به سبیدی و نور نزدیک آید. مگر نه اینکه زن گوهر باروری است و زایش خلقت را در خویش دارد؟ مگر نه اینکه او جوهره عشق و مهرانی است.»

او به عنوان یک زن هنرمند در جامعه با چالش‌های

پایان‌های

بار دیگر گروهی از هنرمندان ایرانی به سراغ ون‌گوگ رفته‌اند

گوش ون گوگ، برش دوم

دو سال پیش عباس کیارستمی که کارش در عکاسی ثبت تصویرها و صحنه‌های بکر است، برای نخستین بار صحنه‌ای را با شرکت یک هنرپیشه و با استفاده از گریم و لباس و… به وجود آورد و از آن عکسی گرفت که در نمایشگاهی با نام «گوش ون‌گوگ» به نمایش درآمد و همه بینندگان را مسحور کرد. کیارستمی خود چنان از کار روی این موضوع به هیجان آمده بود که عکس دیگری هم در ارتباط با هنر ون‌گوگ تهیه کرد. این عکس که یادآور نقاشی و شیوه کار ون‌گوگ است در گالری ۱۰ برای دومین بار با حضور میهمانانی تازه و چهره‌های جوان دست به بریدن گوش ون‌گوگ می‌زند. کار کردن با موضوع گوش ون‌گوگ برای هنرمندانی که در نمایشگاه اول شرکت داشتند، چالشی بزرگ بود. این حرکت در واقع شرکت در آمونی هیجان‌انگیز بود که تخیل و استادی بسیاری را می‌طلبد. هنرمندان هر یک سبک شناخته‌شده و تثبیت‌شده خود را داشتند که دور شدن از آن شهادت بسیاری می‌خواست. ایده این نمایشگاه را بهزاد حاتم منتقد قدیمی هنر – که با هنرمندان ارتباط ذهنی تنگاتنگی دارد، پیشنهاد کرده بود.

نمایشگاه «گوش ون‌گوگ» با آثاری بسیار هنرمندانه، جسورانه و نو بسیار موفق و پرفروش بود و سه بار مدت آن تمدید شد و تماشاگران بسیاری از آن دیندین کردند. اکنون چند دلیل گالری را بر آن داشته است که نمایشگاه تازه‌ای بر مبنای همین تم برپا کند. از آنجا که زندگی هنرمند و ترازآدی آن برای هنرمندان موضوعی

افشین پیرهاشمی، فرح اصولی و شهریار احمدی به چشم می‌خورد. هم‌زمان با آغاز سومین سال گشایش گالری نمایشگاه «گوش ون‌گوگ، برش دوم» برگزار می‌شود. هنردوستان به یاد دارند که این گالری با نمایش موفق و پرسر و صدایی گشایش یافت که بر مبنای تراژدی زندگی ون‌گوگ نقاش بزرگ که به بریده شدن گوش به دست خودش منجر شد، تهیه شده بود؛ نمایشی که در آن گروهی از برجسته‌ترین هنرمندان‌مان شرکت داشتند. اکنون گالری ۱۰ برای دومین بار با حضور میهمانانی تازه و تثبیت‌شده خود را داشتند که دور شدن از آن هم برای تماشاگرانی که نمایشگاه اول را دیده‌اند تجربه‌ای هیجان‌انگیز. در نمایشگاه اول برخورد هنرمندان با ترازآدی زندگی ون‌گوگ بسیار گونه‌گون بود. همه به یک موضوع اندیشیده بودند، اما با ذهنیت‌ها و نگاه‌های متفاوت. تماشاگران همراه با تخیل هنرمندان در روایت‌های گوناگونی از یک داستان شرکت داشتند و یک جریان خلاقه را حس می‌کردند. عباس کیارستمی با به کارگیری یک پرسوناژ و آفریدن یک فضای سینمایی که ون‌گوگ را در

رسانه‌های دیگر را به هم می‌آمیزد تا با ایجاد مسیری تازه در ارتباط، بیگانگی بشر امروز را از خود بیان کند. جهانی که در فراموشی غرق شده و نتیجه غیرقابل انکارش را که زوال است نمایش دهد. او تصاویر را پیش روی مخاطب خود قرار می‌دهد تا ادراک او را به باری بگیرد و اطلاعاتی عمیق و شوری وصف‌ناشدنی را به او منتقل سازد. او می‌خواهد از هنرش وسیله‌ای بسازد برای نمایاندن نبود اختیار، عملی که انسان معاصر به آن نیازمند است. او مکان فیلم خود را «یگورات چغازنبیل» انتخاب کرده است. شاهسورانی در این باره می‌گوید: «یگورات محلی برای نیایش و مکانی مقدس بوده است. انسان که همیشه و به خصوص در دوره‌هایی طبیعت‌گرا بوده است، زیگورات‌ها را چون کوه ساخته است؛ به شکلی حجیم و بالا‌برنده. قدمت باستانی این مکان، سادگی و ساختار خشتی و ظاهر خاک‌آلود آن فضای اسطوره‌ای و بنیادین هستی را که در نظر داشتم به خوبی القا می‌کرد.»

نتیجه کار می‌شود هشت دقیقه فیلم. این فیلم در فستیوال هنر ویدئوآر ت آن- یونان و همچنین فستیوال بین‌المللی فیلم مسکو به همراه چند جشنواره دیگر به نمایش درآمد و جوایز متعددی را کسب کرده است. در سال گذشته میلادی این فیلم در بخش media forum جشنواره مسکو به نمایش درآمد. این بخش به آثار پیشرو هنری اختصاص دارد که با تجربه و زبانی تازه سعی در تعریف انسان و موقعیت او در زمان حال می‌کند. همچنین در گالری هنر آکوس، دانشگاه ایالتی کانتیکات- آمریکا نیز به نمایش درآمد و حالا برای نخستین بار در معرض دید مخاطبان ایرانی قرار گرفته است. البته با تغییراتی که شاهسورانی به تازگی در آن داده است. او می‌گوید: «کاری که در نگارستان آن به نمایش درمی‌آید با صدا و فضاسازی همراه است. در روز افتتاحیه نیز پرفورمنسی اجرا شد. اینجا تلاش کردم هزار تویی را نشان دهم که انسان‌ها در گیر آن هستند. در این رهگذر بشر گاه به بن‌بست می‌خورد، یکی از این بن‌بست‌ها این است که یادآور به خود آمدن است. من

در این فیلم از سیاهی و سفیدی صحبت می‌کنم. انسان همیشه دچار یکسری ترس است، مسائلی که او را از سرشت خود دور کرده است و این سیاهی وجودش را بیان می‌کند. انسانی متعالی است که بر این سیاهی‌ها فائق آید. در ادامه باز دیواری وجود خواهد داشت که در آن یک روزنه دیده می‌شود؛ کورسویی که ما همگی در میان ناملایمات زندگی در جست‌وجوش هستیم.» شاهسورانی می‌گوید: دیوار ساخته بشر است. به هر شکل و اندازه و از هر جوهری، چه خاکی و چه اثیری. هم پناه‌مان می‌دهد از باد و باران و سوز و سرما، هم پنهان می‌دارد از ما، طلوع نور را در اقیق دور. در گذر زمان میراث‌مان شده است. پاره ساختار ژنتیکی تمدن‌مان، همگان از زن و مرد سهم هستیم، در بالا رفتن‌شان تا عرش، با محصور کرده‌ایم نزدیک‌ترین و عزیزترین‌مان را با آن، محکوم به زندگی در دوزخ و در عمق وجودمان، اسیر ترس و تعصب و جهالتیم؛ این شوم‌ترین و شرم‌آورترین. از این روست ظهور خیال آزادی.

از این روست که او از دیوارها می‌گوید. در میان همین دیوارها هم هست که فیلم پیش می‌شود. دیوارها هم که تمام می‌شود، عکس‌ها به نمایش گذاشته می‌شود. او برای انسان و فضا ارزشی یکسان قائل است. در این میان طبیعت و خشت و گل نیز اهمیت فراوانی می‌یابند؛ عناصر هستی، آب، باد، خاک و آتش. فریده شاهسورانی می‌گوید: «این عناصر در وجود همه انسان‌ها وجود دارند. در فلسفه‌های عرفانی، اینان بخش‌های طبیعت است نه چیزی فراتر از آن. در دوره‌های صنعتی است که از آن فاصله گرفته است و خود را برتر از طبیعت می‌پندارد. شاید به این دلیل است که خاستگاه و زیستگاه خویش را به نابودی و نیستی می‌کشاند.»

او پیش از این، اثر دیگری را با عنوان «نوشتم، خواندی» ساخته بود که پاره بصری اینستالیشن عظیم او در ساختمان قدیمی روزنامه اطلاعات در سال ۱۳۸۶ بود.

دوستداران این هنرمند، اولین نمایشگاه او در یک گالری در ایران بود و از آن استقبالی باورنکردنی شد. پس از آن گالری ۱۰ به تهیه مجموعه‌ای با عنوان «مجموعه مونالیزا» پرداخت که تنها در یک پیش‌نمایش خصوصی به نمایش درآمد و احتمالاً در آینده به شکل بزرگ‌تری برای عموم عرضه خواهد شد. در این مجموعه کارهای منحصصر به فرد تنها از ۱۰ هنرمند از جمله کیارستمی، تاناولی، پیرهاشمی، شیشه‌گران و اصولی به نمایش درآمد بود که در دیدار گروهی از منتقدان و مجموعه‌داران بسیار مورد توجه قرار گرفت و ظرف چند دقیقه به فروش رسید.

زرق و برق آینده‌گرایانه

رشد بدون منطق اقتصادی دهه ۱۹۹۰ و سال‌های اولیه قرن بیست و یکم به آن سبب که زمینه‌ساز بازارهای داغ و سرمایه‌گذاری اقتصادی بیش از توان سرمایه‌گذاران، مخصوصاً در بازار مسکن شد، به درستی مورد انتقاد قرار می‌گیرد. این حجم عظیم پول تزریق‌شده به بازار، که بخش عظیمی از آن به سمت سرمایه‌گذاری در برج‌های آپارتمانی لوکس سوق یافت، نام گروهی از طراحان- که غالب‌شان در سپیده‌دمان پستمدرنیسم نضج گرفته بودند و حجم غیرقابل باوری زرق و برق آینده‌گرایانه به سبک‌های زندگی خانوادگی وارد کردند- را سر زبان‌ها انداخت؛ معماریانی مانند فرنک گری، ژان نوول و هرتزوگ د مورن، که مردم- چه شوخی، چه جدی- از آنها به عنوان معماران اسمی یاد می‌کنند.

امروز، در بحبوحه فروپاشی بازار مسکن و رکود اقتصادی اما، این معماران و آثارشان به سبب آنچه ترجیح صورت یا ظاهر بر جوهر یا باطن خوانده می‌شود مورد لعن قرار می‌گیرند، اگر چه این احتمال وجود دارد که در دهه‌های آینده، تاریخ‌نگاران معماری این بازه زمانی را یکی از ادوار بروز خلاقیت‌های غیرمعمول معمارانه- مخصوصاً از نظر تأثیری که بر معماری امریکا گذاشت- بنامند.

و البته فقط کافی است نگاهی به برج معظم خلیفه- یک آسمانخراش چندمنظوره در دویی که توسط ادریان اسمیت طراحی و در ژانویه ۲۰۱۰ تکمیل شد و با ارتفاعی بالغ بر ۲۷۱۷ فوت هر سازه بلندمرتبه دیگری در دنیا را پشت سر گذاشت- بیندازیم تا متوجه شویم که دست معماران برای بروز خلاقیت‌هایی که غالباً ریشه در رشد تکنولوژی داشته‌اند، خیلی هم بسته نبوده است چراکه برج جدا از جلال و جبروت کمی‌اش، یک دست‌آورد خیره‌کننده تکنولوژیکی نیز به حساب می‌آید.

مراحل آغازین ساخت برج به دهه ۹۰ بازمی‌گردد؛ زمانی که معماران و کارفرماهایشان روی گرداندن از رهیافت بدبینانه نسبت به گذشته می‌نامیدند؛ رهیافتی که از بازه‌های جنبش پستمدرن بوده، تمایل مجدد به مدرنیسم دوباره بار می‌گرفت، زوج‌های جوان شروع به خرید میلمان مدرنی کرده بودند که به‌رغم ظاهر و شمایل آینده‌نمایشان از آن نظر فرمی، مفهومی و تاریخی، ریشه در طرح‌هایی داشتند متعلق به اواسط قرن بیستم که توسط طراحانی همچون ریچارد اسم، از سارینن، جرج نلسون، آرنه یاکوبسن و هری برتسیا طراحی شده بودند. البته این رویکرد را صرفاً نمی‌توان در چارچوب نگاه به گذشته صورت‌بندی کرد، به موازات آنکه دسترسی به اینترنت و استفاده از ای‌میل فراگیر شد و مردم علاقه و عشق به کامپیوتر را جایگزین ترس از آن کردند ساختمان‌هایی که مبتنی بر محاسبات پیچیده کامپیوتری و استفاده از مصالح پیش رو طراحی می‌شدند نیز رونق یافتند. موزه گوگنهایم فرنک گری در شهر بیلباتو، با آن تالو بدنه و پیچ و تاب رام‌نشدنی [حجمی‌اش]، مدتی کوتاه پس از افتتاح- سال ۱۹۹۷- تبدیل به پدیده‌ای جهانی شد. اقبال پیش‌بینی‌شده همگانی به این بنا نشان از آن داشت که تمسک به امر «نو» دوباره بازگشته است، اما این بار با شسور و هیجان و طراوتی که پیش از آن به ندرت در آنچه تحت شمول مدرنیته صورت‌بندی می‌شد، یافت می‌شد. معماری مدرن متقدم پس از جنگ، معماری‌ای بود بی‌نیاهت متین و موقر و شدیداً هندسی که بر اساس تسلسل‌ها و تکرارهای منطقی تعریف می‌شد. جذاب‌ترین ساختمان‌های سال‌های اخیر، اما ساختمان‌هایی‌اند نسبت به اسلاف‌شان بازبگوش، هیجان‌زده، تجربی و در برخی مواقع خیره‌کننده‌تر از آنان.این روزها این نگاه به معماری گستره متنوعی از ابنیه معمارانه، از موزه‌ها و محوطه‌های ورزشی گرفته تا برج‌های اداری و مسکونی را تحت شمول خود تعریف می‌کند. معماری دو دهه اخیر، درست بر خلاف آنچه مدرنیسم قرن بیستم مبتنی بر آن برنامه‌ریزی شده بود، اعمال تغییرات دفعتی و البته بنیادی بر جامعه نبوده است. در عوض آنچه طی دو دهه گذشته بر معماری رفته، بیشتر رویکردی پراگماتیستی بوده که هدفش استفاده از طراحی برای بهبود شرایط زیست، آن هم بر سبایی بیشتر مزمن، ملایم و مشمول مرور زمان است.

البته دامنه این بهسازی آتمندنی از طریق طراحی صرفاً به طراحی‌های لوکس محدود نبوده و بر طراحی خانه‌های عادی نیز جاری شده است. کمااینکه بسیاری از برج‌های مسکونی کلنگی شیکاگو و بسیاری از شهرهای دیگر کاملاً تخریب و به جای آنها طرح‌های موجه‌تری که در پیوندی عمیق‌تر با حساسیت‌های اجتماعی تعریف شده بودند، اجرا شدند. اداره خانه‌سازی نیویورک که پیش‌تر معماری نو مبتنی بر خلاقیت را تشویق می‌کرد، در اوایل دهه ۱۹۹۰، طراحی مجموعه‌ای از مراکز مهم اجتماعی را به معماران محلی‌ای سپرد که پیش از آن برنده جایزه‌هایی در حوزه‌های مختلف مرتبط با معماری شده بودند. اداره خامساز، محل اجرای پروژه‌ها را محوطه‌های سبز و فاقد کاربری نسبتاً وسیعی که پیرامون برج‌های مسکونی را فراگرفته بودند، تعیین می‌کرد. این انجمنای، کارکردی دوسویه داشت؛ از سویی مستأجران این برج‌ها از امکانات تفریحی و آموزشی مجموعه استفاده می‌کردند و از سوی دیگر وجود مجموعه به جذاب و امن‌تر شدن کلی مجموعه‌های مسکونی کمک می‌رساند.

در این بازه سازمان‌های غیردولتی نیز بعضی پروژه‌های خانه‌سازی را مثل بزرگ‌ترین طرح توسعه‌ای که نیویورک تا امروز به خود دیده، پیشنهاد کردند. اولین مجموعه ۱۷تایی از مجموعه ۸۰۰ خانه ردیفی پیش‌ساخته که با استفاده از پارانه‌های دولتی در نی به مایا اسپرینگ گریک اجرا شدند و در سال ۲۰۰۸ به بهره‌برداری رسیدند از این جمله‌اند. مجموعه توسط الکساندر گنرلین که خانه‌های مدرن شیک و لوکسش همیشه در آرکیتیکچرال دیجست چاپ می‌شود طراحی شد و به کمک جمعی از کلیساهای در زمینی خالی به مساحت ۴۵ آکر در شرق بروکلین به اجرا درآمد؛ طرح بازگشتی است به خانه‌های ردیفی با روکار قهوه‌ای ولی در یک زبان ویژه مدرن، با همان تردی و شکنندگی خاصش. بازده مالی بارها ازآموده‌شده و پاسخ‌گرفته این الگوها موجب شده است ارزش یک واحد ۱۶۰۰ فوت مربعی این مجموعه حول و حوش ۱۵۸ هزار دلار تخمین زده شود.

البته آنچه سبب آمد به آن معنا نیست که معماری خانگی امریکایی تماماً مبتنی بر رعایت ملاحظات اجتماعی حرکت می‌کند. پول بی‌زحمت آطلی دو دهه اخیر موجب شد امریکایی‌ها خانه‌هایی بزرگ‌تر بسازند که ریخت و شمبایلی سنتی داشتند اما در هاله‌ای از بازیچه‌های الکترونیکی ملغوف می‌شدند. از سویی دیگر به‌رغم تمام خطابه‌هایی که بر محسنت ساختمان سبب سازنده می‌شود غالب این ساختمان‌ها- با انبوهی‌های (SUVs) بزرگی که ساکنان‌شان برای آمد و شد به شهر از آنها استفاده می‌کنند و وانت کامیون‌هایی که در محوطه کف‌سازی‌شده جلوی خانه‌شان پارک می‌کنند- در حومه شهرها ساخته می‌شوند که بالذات خوره انرژی‌اند. تا سال ۲۰۰۸ مساحت یک خانه معمولی امریکایی به رقمی بالغ بر ۲۵۱۹ مترمربع رسید، مساحتی بیش از دو برابر خانه‌های ۹۶۳ فوت مربعی دهه ۱۹۵۰. حتی در نیویورک که هم خانه‌سازی بی‌نیاهت پرهزینه است و هم زمین بی‌نیاهت کمباب، مساحت طبقات همکف به شدت رشد کر ده‌اند و تجمیع دو یا سه آپارتمان کوچک در یک آپارتمان بزرگ‌تر به امری رایج تبدیل شده است.

در واقع نیویورک حباب عظیم خانه‌سازی را تجربه کرده است؛ خانه‌سازی‌هایی که اصلاً هدف‌شان اصلاح یافت شهر می نبوده است. برج‌های جدید خط آسمان‌های جدیدی برای بروکلین و منهتن تعریف کرده‌اند. حتی یازدهم سپتامبر ۲۰۰۱ هم از این همه نکاست. طی یک دهه اخیر بیش از ۶۰۰ مجتمع آپارتمانی شاخص فقط در نیویورک بالا رفته‌اند. این برج‌های جدید نه‌تنه‌آنها عاملی دشمنان بر یک تجارت شیک و لوکس به کلی برای نوآوری‌های واقعی نیز هستند. آنها به محوری یک حرکت جهانی هم تبدیل شده‌اند. به لطف ارتباطات الکترونیکی معماران امریکایی در سرتاسر جهان مشغول به کارند، بر همین سباق معماران اسمی غیرامریکایی‌هم از راه دور مشغول ساخت و ساز در اقصی نقاط دنیا هستند. یکسری برج‌های چشم‌نواز- مخصوصاً در نیویورک- هم یکی از سرگرمی‌هاشان است. یکسری، برج مسکونی ۷۶ طبقه طراحی‌شده توسط فرنک گری آدر نیویورک[با حجمی پس‌نشته و نمای فولادی موج و مدرسه ابتدایی که با آجر کلاسیک قرمز نما خواهد شد و بلندترین برج شهر خواهد بود یکی از آنهاست. مجموعه ۱۱ طبقه متال شاتر آدر نیویورک] که توسط [معمار زاپنی] شینگرو بان طراحی شده است و جداره بیرونی‌اش با جمع شدن به سمت بالا بدنه‌های شیشه‌ای هر اتاق را نمایان می‌سازد و داخل اتاق را به سمت بیرون می‌گشاید نیز از همین قسم مجموعه‌ها هستند. در کنار این دو می‌توان به مجموعه جلسی مدرن آدر نیویورک] که توسط آدری مستلک طراحی شده است اشاره کرد؛ مجموعه‌ای با بدنه آبی و سفید کشده به سمت بیرون یا خوشبده به سمت داخلی و محاط پیرامون فضای داخلی که گونه‌های نوینی از جلوه‌های بصری و فضاهای داخلی را تولید خواهد کرد. قوطی‌های شیشه‌ای سبز پوشش‌دهنده ساختار بتنی ترکیب‌شده با نمای بی‌نیاهت بازبگوش و پرتکاپوی ساختمان شماره ۴۰ باند استری آدر نیویورک] طراحی‌شده توسط آدفر معماری سوئیس]ا هر تزوگ د مورن که بر سبایی بی‌نیاهت خلاقانه آپارتمان‌ها و خانه‌های شهری را با باغ ترکیب کرده است از نیز می‌توان به این سیاهه افزود و در آخر می‌توان از ساختمان شماره ۱۰۰ خیابان یازدهم [معمار فرانسوی] ژان نوول در حاشیه ازادراه وست ساید آنیویورک] یاد کرد؛ مجموعه‌ای با بدنه پیچ‌خورده شیشه‌ای یکی‌رنگ که به واسطه زاویه تابش‌های متفاوت نمای شهری متفاوتی تولید می‌کند و از داخل چشم‌اندازی دل‌با از هادسن شکل می‌دهد. و از نظر شهری نیز چیزی شبیه حجم ۲۳ طبقه موزائیکی بر کناره خیابان می‌آفریند. اگر از طرح‌های توسعه‌ای همچون نی به مایا اسپرینگ گریک بگذریم، بخش عظیمی از ادباعت معماران دو دهه اخیر معطوف ساخت برج‌های شیک شده‌است. البته آزمایش گری- مثلاً مقالمه و پژوهش بر تکنولوژی سبز- همچنان ادامه خواهد داشت، مخصوصاً اگر رکود دامه پیدا کند، در کنار این روند و از آن رو که زندگی شهری، قطعاً، از نظر مصرف انرژی کارتر از هرزه‌روی حومه شهری (suburban sprawl) است، منشی که توسط این موج اخیر ادباعت شهری قوام یافته به سادگی می‌تواند به حومه شهرها نیز رسوخ کند. البته اگر مردم بتوانند با «کم» بسازند، احتمالاً طرح‌های ادباعتی ارزشمندتری نیز به منصف ظهور خواهند رسید.